

ARDEŞEN İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2023/40

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 05/10/2023 tarihli ve 2023/780 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	2
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	6
A. Değerlendirme	6
B. Tavsiyeler.....	6
1. İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	6

KISALTMALAR

AIÖK	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	: Santimetre
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK): 20/4/2016 tarihli 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'da düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; *“gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği”* hükme bağlanmıştır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözümlüne Alma ve İfade Alma Yönetmelik'inin 4'üncü maddesi mucibince

nezarethane; “şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 4/5/2023 tarihinde Ardeşen İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyeleri ... ve ... ile İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., ..., ... ve Psikolog .... yer almıştır.

8. Ziyaret ilk olarak Ardeşen İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, İlçe Jandarma Komutanlığı ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Komutanlık bünyesindeki nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret İlçe Jandarma Komutanı ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 9/1/2023 tarihli ve 2023/03 sayılı Kurul kararı ile Başkanlık Makamınının 26/4/2023 tarihli ve 21953 sayılı oluruna istinaden Ardeşen İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine¹ 4/5/2023 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

10. Ardeşen İlçe merkezinde bulunan Komutanlık hizmet binası 1973 yılında faaliyete başlamış olup iki kattan müteşekkildir.

11. Komutanlık hizmet binasında iki adet nezarethane odası bulunmakta olup nezarethane odaları binanın giriş katında yer almaktadır.

12. Binaya girişte engelli rampasının ya da engelli asansörünün bulunmadığı görülmüş, nezarethanenin engelli bireyler için erişilebilir olmadığı değerlendirilmiştir.

13. Ziyaret esnasında nezarethanedeki tutulan olmadığı görülmüştür.

14. Nezarethanedeki odalardan biri kadın tutulanlara, diğeri erkek tutulanlara tahsis edilmiş olup oda girişlerine odanın hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu belirten tabelalar

---

¹ Bundan sonra kısaca Komutanlık olarak ifade edilecektir.

takılmıştır. Erkek nezarethane odası 310x290 cm, kadın nezarethane odası ise 310x370 cm en ve boya sahiptir. Odaların yüksekliği 300 cm'dir.

15. Erkek nezarethane odası ve kadın nezarethane odası birer kişilik olup toplam kapasite iki kişidir. Komutanlık kapasitenin üzerinde tutulan olması durumunda ilgili kişilerin yan binada yer alan İlçe Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine alındığı bilgisini paylaşmıştır. Ayrıca çocuk tutulan olması durumunda çocukların yetişkinlerden ayrı odalarda tutulduğu belirtilmiştir.

16. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri bulunduğu, oturma alanlarının yumuşak şilte ile kaplı ve tutulanların rahatlıkla uyuyabileceği özelliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir.

17. Nezarethane kapasitesiyle eşdeğer sayıda battaniye ve yastığın olduğu, battaniyelerin kenar lastiklerinin kişilerin kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi adına kesilmiş olduğu, yatakların baş kısımlarının da yastık görevi göreceği şekilde tasarlandığı bununla beraber battaniye ve yastık kılıflarının yeterince temiz olmadığı gözlemlenmiştir.

18. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları aracılığı ve odalarda yer alan pencereler vasıtasıyla sağlandığı, ısıtmanın ise kalorifer sistemiyle sağlandığı görülmüştür.

19. Nezarethane odalarının yapay aydınlatmasının koridor ve odalarda yer alan lambalar ile doğal aydınlatmasının ise oda içindeki pencerelerden gelen gün ışığı ile sağlandığı görülmüştür. Yapılan incelemede erkek nezarethane odasının lambasının yanmadığı görülmüş, Komutanlık sorunun çözüleceğini belirtmiştir. Komutanlık tarafından daha sonra gönderilen bilgi, belge, fotoğraf ve videolardan yanmayan lambaların değiştirildiği, nezarethanenin aydınlatması ile ilgili sorunların giderildiği görülmüştür.

20. Komutanlıkta, tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para gibi eşyaların saklandığı altı adet kilitli eşya dolanının bulunduğu görülmüştür. Dolap kapaklarının güvenlik kamerasına dönük olduğu gözlemlenmiştir.

21. Nezarethane yangın söndürme tüpleri, yangın söndürme hortumları ile diğer gerekli ekipmanların bulunduğu görülmüş, yangın söndürme tüplerinin düzenli aralıklarla kontrollerinin sağlandığı tespit edilmiştir.

22. Nezarethane odaları içerisinde yaklaşık bir buçuk metre yüksekliğe sahip bir duvar ile odadan ayrılmış halde tuvalet, banyo ve lavabo bulunmaktadır. Lavaboda sabun ve peçete gibi hijyen ürünlerinin mevcut olduğu, tuvalet ve lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu bununla birlikte engelli bireylerin kullanımına uygun banyo ve tuvaletin mevcut olmadığı, sıcak su imkanının 24 saat kesintisiz sağlanamadığı, sadece ihtiyaç halinde kömür ocağının

yakılmasıyla sıcak su elde edilebildiği anlaşılmıştır. Yapılan incelemede tuvalet ve banyoların genel olarak temiz olmadığı gözlemlenmiştir.

23. Tutulanların içme suyu ihtiyacının şebeke suyu ya da talep halinde pet şişe sulardan, yemek ihtiyacının ise tutulanların isteği doğrultusunda sağlık durumları (diyet, vegan, vejetaryen ve özel beslenmesi gereken çocuk) göz önünde bulundurularak dışardaki restoranlardan karşılandığı belirtilmiştir. Tutulanların yemek ve su ihtiyaçları giderlerinin ilgili birim bütçesinden sağlandığı ve ayrıca Komutanlığa bağlı birlikte yer alan kantinden de tutulanların ihtiyaçlarının temin edilebildiği aktarılmıştır.

24. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda, yaklaşık beş dakikalık mesafede bulunan sağlık kuruluşu aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir.

25. Tutulanların sağlık muayenelerinde doktora bilgi vermesi durumunda gözetim altında kaldıkları süre içerisinde ilaç kullanımlarına izin verildiği, ilaçların görevli nezarethane ya da nöbetçi personel tarafından ecza dolabında muhafaza edildiği, kullanımlarının takip ve kontrol edildiği bilgisi edinilmiştir.

26. Komutanlıkta bir adet müdafî görüşme odasının bulunduğu odada müdafî ve tutulan için sandalye ve masa olduğu görülmüş olup, yapılan incelemede odanın içerisinde konuşulanların dışarıdan duyulduğu sonucuna varılmıştır.

27. Komutanlıkta bir adet ifade alma odası olduğu, söz konusu odada görüntü ve ses kayıt alma özelliği bulunan kameraların ve yeteri sayıda masa ve sandalyenin bulunduğu gözlemlenmiştir.

28. Nezarethane talimatnamesinin Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça, Arapça, Farsça ve Gürcüce olmak üzere 8 farklı dilde nezarethane koridorunda asılı olduğu görülmüştür. Ayrıca nezarethane girişinde, suç mağduru çocuk ve suça sürüklenen çocuklara yönelik yapılacak işlemlerin detaylı olarak anlatıldığı talimatların bulunduğu görülmüştür.

29. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtlarının görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından incelendiği, Cumhuriyet Savcısının en son 30/12/2022 tarihinde söz konusu defteri incelediği ve deftere *“Kameraların çalışır vaziyette olduğu, kamera görüntülerinin CD’ye aktarılıp saklandığı, sanıkların haklarının duvara asılı vaziyette yer aldığı ve bir önceki ziyaretten bu yana yabancı dilde sanık hakları formlarının sayısının artırıldığı ve eksikliğin giderildiği, en son gözaltına alınan şahsın defter kayıtlarında eksikliklerin bulunduğu, bunun dışında bir eksikliğin bulunmadığı gözlemlendi.”* şeklinde imzalı not düştüğü görülmüştür.

Heyet tarafından deftere ilişkin yapılan detaylı incelemede, defter kayıtlarının genel olarak tutulduğu ancak bazı tutulanların nezarethanedeki çıkarılma tarih ve saatinin deftere yazılmadığı görülmüştür.

30. Tutulanın yabancı olması durumunda kişinin tahkikatını yürüten birimlerce tercüman tahsis edildiği, Merkezde yabancı tutulanların haklarını gösteren Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Arapça, Farsça ve Gürcüce formlar olduğu görülmüştür.

31. Nezarethanede, biri ara koridoru, diğer ikisi ise nezarethane odalarının içerisini gösteren toplam üç güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kameralar 24 saat esasına göre kayıt yapmakta olup, kamera kayıtlarının geriye dönük bir yıl süreyle saklandığı ifade edilmiştir. Yapılan incelemede nezarethane odalarındaki kameralarda kör nokta olmadığı ve anlık olarak izlemelerin yapılabildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte geçmişe dönük kayıtların sistem üzerine kaydedilmediği, harddisklere kaydedildiği ve harddisklere kaydedilen veriler Komutanlık bilgisayarlarından açılmadığı için izlenemediği tespit edilmiştir. Yapılan incelemede tuvalet ve banyoların güvenlik kamerası açısından izlenebildiği görülmüştür. Durum mahremiyet açısından uygun bulunmamış olup İdareye tuvalet ve banyo bölümlerinin kamera görüntülerinin bulanıklaştırılabileceği, dijital karartma uygulanabileceği, yarım duvarın yükseltilebileceği gibi alternatif öneriler sunulmuştur.

32. Nezarethane odalarında, tutulanların ihtiyaç anında personeli çağırmak amacıyla kullandıkları acil durum butonlarının bulunduğu görülmüş ancak butonların çalışmadığı tespit edilmiştir. Komutanlık butonların pillerinin bittiği için çalışmadığını kontrollerinin sağlanacağını belirtmiştir. Komutanlık tarafından daha sonra gönderilen bilgi, belge, fotoğraf ve videolardan acil durum butonlarının çalışır hale getirildiği görülmüştür.

33. Komutanlıkta 2'si kadın olmak üzere 39 personelin görev yaptığı, görev yapan tüm personelin profesyonel askerlerden oluştuğu, zorunlu askerlik hizmetini yerine getiren kişilerin bulunmadığı belirtilmiştir. Nezarethanede kadın tutulan olması durumunda kadın personelin bu süre zarfında nezarethanede bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca personel sayısının yeterli olduğu vurgulanmıştır.

34. Komutanlıkta görev yapan personelin, son bir yıl içerisinde insan hakları, dezavantajlı gruplarla iletişim ve BM İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü) içerir şekilde işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme eğitimlerini aldığı belirtilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

35. TIHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem İlçe Jandarma Komutanına hem de İlçe Jandarma Komutanlığı personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

36. Komutanlığa girişte kullanılmak üzere engelli rampası ya da engelli asansörünün kurulması ayrıca nezarethanedeki banyo ve tuvaletlerin engellilerin kullanıma uygun hale getirilmesi,²

37. Battaniye ve yastık kılıfı gibi eşyaların her tutulmanın ardından kullanılmamış olanları ile değiştirilmesi ve düzenli aralıklarla temizliklerinin sağlanması,

38. Tuvalet ve banyo bölümlerinin temizliğine dikkat edilmesi, temizliğin düzenli aralıklarla yerine getirilmesi,³

39. Müdafî görüşme odasının dışarıya ses geçirmeyecek şekilde yeniden tasarlanması,⁴

40. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin eksiksiz bir şekilde doldurulması hususuna dikkat edilmesi,

41. Geçmişe dönük kamera kayıtlarının izlenebilmesi adına diğer Jandarma Komutanlıkları tarafından uygulanan kayıt sistemlerinin Komutanlık bünyesine tedarikinin sağlanması ya da kayıtların izlenebileceği bilgisayarların temin edilmesi,

---

² BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: "Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar."

³ AİÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 42. "Nezarethedeki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır."

⁴ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 21: "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir."

42. Tuvalet ve banyo bölümlerinde mahremiyetin sağlanması adına bu alanları gören kamera görüntülerinin, güvenlik kamera kayıtlarında görülmeyecek hale getirilmesi ya da bu bölümleri odadan ayıran duvarın yükseltilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.